

МІНІСТЕРСТВО
ОСВІТИ І НАУКИ
УКРАЇНИ

Ministry for Foreign
Affairs of Finland

ПРЯМУЄМО
РАЗОМ

FCG

Є-МОВА
ОНЛАЙН ПЛАТФОРМА ДЛЯ ВИВЧЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

ЗАТВЕРДЖЕНО

наказом №3-9/21ПК від 3.09.2021

Керівник ГО «Український світ»

Розлуцька А. Б.

ПРОГРАМА КУРСУ

Онлайн-курс із вивчення української мови як державної для вчителів біології, хімії, фізики та математики закладів освіти з викладанням мовами національних меншин

ВСТУП

Закон України «Про освіту» від 5 вересня 2017 року № 2145-VIII заклав законодавчі підвалини для забезпечення якісно нових умов здобуття освіти в Україні, зокрема за допомогою вдосконалення підходів до використання державної та інших мов в освітньому процесі в закладах загальної середньої освіти. Стаття 7 цього Закону вдосконалює підходи до використання державної та інших мов в освітньому процесі, зокрема передбачає, що учні та учениці, які належать до національних меншин, у середній школі вивчатимуть частину предметів державною мовою, а частину – рідною.

Цей курс допоможе вчителям та вчителькам із закладів освіти з викладанням мовами національних меншин ефективно адаптуватися до нових умов, розвивати мовну та мовленнєву компетентності, удосконалювати фахову майстерність, зокрема й через розвиток ефективної комунікації державною мовою. Матеріали занять курсу сприятимуть позитивному ставленню до культурного різноманіття та формуватимуть зацікавлення міжкультурним спілкуванням, усвідомленню ролі державної мови у формуванні майбутнього громадянина України.

Метою курсу є розвиток професійної компетентності вчителів і вчительок, які викладають біологію, хімію, фізику та математику в закладах освіти з мовами навчання

національних меншин; надання варіативних (комунікативних, методологічних тощо) інструментів задля ефективної організації освітнього процесу державною мовою.

Завдання

1. Сприяти налагодженню міжкультурного діалогу як засобу формування довіри та поваги до різних точок зору.
2. Надати нові знання та навички слухачам і слухачкам курсу щодо вивчення української мови як державної.
3. Надати педагогічні інструменти для використання української мови під час освітнього процесу в закладах із мовами навчання національних меншин.

ПРОГРАМА ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ*

1. **Найменування:** Онлайн-курс із вивчення української мови як державної для вчителів біології, хімії, фізики та математики закладів освіти з викладанням мовами національних меншин «Українська для фізиків та ліриків».
2. **Напрямок:** розвиток професійних компетентностей; мовленнєва, цифрова, комунікаційна компетентності.
3. **Вид підвищення кваліфікації:** онлайн-курс.
4. **Форма підвищення кваліфікації:** дистанційна. Навчання відбувається на сайті освітньої онлайн-ініціативи «Є-мова» <https://course.emova.language-ua.online/>
5. **Цільова аудиторія:** Вчителі біології, хімії, фізики, математики, а також керівники закладів загальної середньої освіти з навчанням мовами національних меншин, які мають здійснювати освітню діяльність частково державною мовою та зацікавлені підвищити свій рівень комунікативних, мовних і мовленнєвих компетентностей.
6. **Розробник та реалізація:** Громадська організація «Український Світ»** за ініціативи та фінансової підтримки Проекту «Фінська підтримка реформи української школи» («Навчаємось разом»)***, за сприяння Міністерства освіти і науки України.
7. **Мета:** Підвищити рівень володіння українською мовою вчителів шкіл з навчанням мовами національних меншин, надати комунікативні, методологічні інструменти задля ефективної організації освітнього процесу державною мовою. Підвищити загальний рівень володіння державною мовою слухачів курсу. Мотивувати впровадити здобуті знання, набуті навички й уміння в освітній процес.
8. **Зміст:**
Лекційні та додаткові матеріали курсу допоможуть:
  - дізнатися про місце державної мови у міжкультурному діалозі, зокрема про можливості та роль державної мови в освітньому процесі;
  - оволодіти методами ведення діалогу як засобу формування емпатії, довіри й розуміння між представниками однієї та/або різних культур; виявляти повагу до різних точок зору, переконань;
  - удосконалити культуру мовлення та вивчити стандартні етикетні формули ввічливості під час спілкування;
  - дізнатися, як навчитися вчити мову, відмінну від рідної; чітко, логічно й грамотно формулювати власне висловлення державною мовою — відповідні

матеріали практичного модулю спрямовані на підвищення мовного та мовленнєвого рівня педагогічних працівників;

- розвивати власну мовну та мовленнєву компетентність за допомогою ефективних стратегій вивчення української мови; підготуватися до проведення своїх занять державною мовою;

- вивчити теоретичне підґрунтя предметно-мовного інтегрованого навчання та впровадити його у свою педагогічну практику.

9. **Очікувані результати навчання:**

Курс розроблено так, аби сприяти формуванню міжкультурного спілкування та забезпеченню рівності можливостей та прав, підвищувати мовну та мовленнєву компетентність. Окремі матеріали курсу спрямовані на те, щоб розвивати відповідні переконання.

Отже, під час навчання слухач чи слухачка:

- здобуде нові знання про ефективність міжкультурного спілкування та взаєморозуміння, а також про результативні стратегії підвищення мовної та мовленнєвої компетентностей;
- сформує позитивне ставлення до сприйняття та розуміння української мови як державної;
- усвідомить власні мовні потреби і цілі та зможе визначити ефективні методи їх досягнення;
- покращить вміння чітко, логічно і грамотно формулювати свою думку державною мовою, аби ефективно готуватися до проведення уроків державною мовою;
- під час підготовки та проведення своїх занять за відповідним предметом дізнається про предметно-мовне інтегроване навчання як засіб розвитку не лише власної мовленнєвої компетентності, а й поступу своїх учнів та учениць.

10. **Обсяг (тривалість) програми:** 20 год / 0,6 кредиту ЄКТС.

11. **Перелік компетентностей, що будуть удосконалені / набуті:**

загальні — знання і розуміння сучасних тенденцій розвитку освітнього процесу; мовна, вільне володіння державною мовою; мовленнєва, уміння висловлювати власну думку усно та письмово; навчання впродовж життя, здатність формувати у здобувачів освіти вміння самостійно навчатися; формування умінь критично та системно мислити, уміння виявляти і долати комунікативні бар'єри та непорозуміння, керувати емоціями, обирати відповідні стратегії;

фахові компетентності — здатність до усвідомлення потреби в саморозвитку з метою розширення кола професійних компетентностей; інформаційно-комунікативна, здатність співпрацювати з іншими людьми; емоційно-етична та психологічна; громадянська та соціальна, пов'язані з ідеями справедливості, усвідомленням рівних прав і можливостей усіх учасників освітнього процесу; здатність до створення безпечних, психологічно-комфортних та толерантних умов освітнього процесу; формування системи цінностей, мети та завдань професійної діяльності та виховання мовної свідомості.

12. **Вартість:** безкоштовно.

Після реєстрації слухач / слухачка курсу отримує доступ до відеолекцій, завдань, додаткових матеріалів і рекомендованої літератури згідно з темами занять.

13. Документ за результатами ППК: Сертифікат про завершення курсу із зазначенням кількості годин, набутих навичок і компетенцій. Для отримання сертифікату необхідно прослухати всі лекції, виконати завдання для практичної роботи, ознайомитися з рекомендаціями для самостійного опрацювання та скласти успішно тести курсу (необхідно набрати щонайменше 61 бал).

Усі видані документи буде внесено до реєстру на сайті <https://emova.language-ua.online>

Свідоцтва, сертифікати від ГО «Український світ» відповідають вимогам п. 13 Порядку підвищення кваліфікації педагогічних та науково-педагогічних працівників, затвердженого постановою КМУ № 800 від 21.08.2019 р. (свідоцтва мають усі підстави для зарахування як документи про підвищення кваліфікації вчителів).

СТРУКТУРА та ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ПРОГРАМИ

ВСТУП

Почнімо з «чому?», або У пошуках спільної мови

Роль мови для ефективного спілкування та культурного самовираження. Мотивація до навчання: «хто», «чому», «навіщо»? Чого можна навчитися й про що дізнатися під час навчання (знання, очікування та результати).

МОДУЛЬ 1. Міжкультурний освітній діалог та український мовний етикет

Тема 1.1. Українська в міжкультурному діалозі

Створення сприятливої дружньої атмосфери через діалог. Мова в міжкультурному діалозі. Розвиток взаєморозуміння та поваги до різних точок зору, що є запорукою підвищення працездатності й академічної успішності.

Тема 1.2. Державна мова для рівного доступу та порозуміння

Українська мова як інструмент пізнання та порозуміння. Рівний доступ до можливостей і роль державної мови в освітньому процесі.

Тема 1.3. Як удосконалити мовне чуття та ввічливо передати свої наміри українською

Основні комунікативні критерії культури мовлення в українській мові. Способи її удосконалення.

Український комунікативний етикет: стандартні формули ввічливості в типових ситуаціях. Як ввічливо висловлюватися у спілкуванні з батьками та учнями українських шкіл.

Підсумок до Модуля 1: рефлексія та оцінювання (тест з оцінюванням)

Перелік використаних джерел

МОДУЛЬ 2. Мовна компетентність: як вчитися опанувати українську мову як державну

Тема 2.1. Навіщо і як підвищувати власну мовну компетентність

Поняття мовної компетентності. Ефективні стратегії та підходи у вивченні другої (відмінної від рідної) мови. Підвищення мовної компетентності вчителя. Навіщо ми вчимо українську мову як державну? Як вчитися вчити мову через зміст свого предмету?

Тема 2.2. Фонетичні особливості української мови. Приголосні та голосні звуки

*Практична фонетика української мови. Вимова українських приголосних та голосних звуків, які зазвичай викликають труднощі в носіїв національних меншин, зокрема угорської та румунської мов. Правила читання. Букви на позначення двох звуків. М'які приголосні та їхнє графічне позначення. Апостроф. Ненаголошені **и** та **е**. Особливості наголошування.*

Тема 2.3. Граматична своєрідність української мови

Грамматика української мови: що потрібно взяти на озброєння. Деякі особливості граматики української мови, на які варто звернути увагу під час викладання предмету українською мовою: кличний відмінок, рід іменника, наказовий спосіб та три часи дієслова тощо. Тема розкрита на прикладі уроку в класі.

Тема 2.4. Стратегії розширення лексичних можливостей: готуємося проводити свої уроки державною мовою

Етапи ефективної підготовки до проведення уроків українською мовою:

- як обирати потрібну для уроку лексику,
- як запам'ятовувати нові слова,
- як ефективно застосовувати мовні конструкції на практиці,
- які навчальні ресурси використовувати.

Комунікативний та лексичний методи вивчення мови. Самодіагностика. Робота з текстом: стратегії читання та розуміння. Лексичні вправи та прийоми розширення словникового запасу. Вправи на розвиток зв'язного мовлення.

Підсумок до Модуля 2: рефлексія та оцінювання (тест з оцінюванням)

Перелік використаних джерел

МОДУЛЬ 3. Предметно-мовне інтегроване навчання як інструмент розвитку мовленнєвої компетентності

Тема 3.1. Предметно-мовне інтегроване навчання, або теорія CLIL

Що таке предметно-мовне інтегроване навчання - методика CLIL - та принципи її застосування. Переваги та труднощі під час підготовки та проведення уроку за методикою CLIL. Які можливості планування такого уроку доступні вчителю / вчительці. Алгоритм підготовки та роль вчителя чи вчительки відповідного предмету та вчителя чи вчительки мови. Залучення вчителя-мовника під час процесу підготовки та проведення спільного уроку.

Тема 3.2. Практичне застосування CLIL: приклади уроків (за предметами)

Презентація матеріалів уроку-CLIL за предметами: біологія, фізика, хімія, математика. Підготовка та проведення спільного уроку-CLIL вчителя чи вчительки відповідного предмету з учителем чи вчителькою української мови.

Підсумок до Модуля 3: рефлексія та оцінювання (тест з оцінюванням)

Перелік використаних джерел

ПІДСУМКОВЕ ОЦІНЮВАННЯ

КОНТРОЛЬ ЗНАНЬ (тестування)

Навчальні — тестові завдання без оцінювання.

Мета: самоперевірка, дати можливість слухачеві/-ці перевірити рівень засвоєння лекційного матеріалу та уважність під час вивчення теми заняття. Результати не буде зараховано для отримання сертифікату.

Діагностичні — проміжні тестові завдання з оцінюванням до кожного модуля.

Мета: провести поточний контроль знань слухачів/-ок, діагностувати засвоєння окремих тем і розділів; перевірити розуміння теми, а також повторити ключові поняття модуля. Результати буде зараховано для отримання сертифікату.

Контрольні — підсумкові тестові з оцінюванням.

Мета: здійснити підсумковий контроль знань слухачів/-ок, перевірити рівень засвоєння знань і розуміння всього матеріалу курсу. Результати буде зараховано для отримання сертифікату.

ОРІЄНТОВНИЙ РОЗПОДІЛ ГОДИН ЗА ВИДАМИ ДІЯЛЬНОСТІ

НАЗВИ МОДУЛІВ	Розподіл годин за видами діяльності			
	Лекційні	Самостійна (практична) робота	Контроль знань (тестування)	Усього
Вступна лекція	0,25	0,25	-	0,5
МОДУЛЬ 1. Міжкультурний освітній діалог та український мовний етикет	2	2	1	5
МОДУЛЬ 2. Мовна компетентність: як учитися вчити українську як другу мову	2	3	1	6
Модуль 3. Предметно-мовне інтегроване навчання як інструмент розвитку мовленнєвої компетентності	2	3	1	6
Консультації	1	-	-	1
Підсумкове оцінювання	-	-	1,5	1,5
				5
Усього годин	20			

ЕКСПЕРТИ/КИ і ЛЕКТОРИ/КИ КУРСУ

Анастасія РОЗЛУЦЬКА

Засновниця культурно-просвітницьких проєктів. Керівниця освітньої онлайн-ініціативи «Є-мова». Кандидатка політичних наук, здобула ступінь магістра журналістики у Львівському національному університеті імені Івана Франка. Має 10 років практичного досвіду громадської діяльності, волонтерства, реалізації проєктів, розробки та впровадження комунікативних стратегій, управління проєктами та створення команд.

Ольга АНДРУСЕНКО

Мовна тренерка, координаторка освітніх програм та онлайн-ініціативи «Є-мова», волонтерка руху «Безкоштовні курси української мови». Співавторка та викладачка курсів з вивчення української мови. Здобула ступінь магістра (педагогіка, українська мова та література) у Переяслав-Хмельницькому педагогічному університеті імені Григорія Сковороди та здобула другу вищу освіту в Інституті підготовки кадрів Державної служби зайнятості (психологія праці та управління).

Ігор ХВОРОСТЯНИЙ

Кандидат філологічних наук, радник з питань мови проєкту «Навчаємось разом», учитель української мови та літератури, автор підручників, навчальних посібників й онлайн-курсів з української мови та літератури, член робочої групи з розроблення Державного стандарту базової середньої освіти.

Віра ШЕЛУДЬКО

Кандидатка філологічних наук, соціолінгвістка, редакторка та викладачка освітньої онлайн-ініціативи «Є-мова». Волонтерка руху «Безкоштовні курси української мови» в м. Києві. Викладала українську мову як іноземну в Школі професійного розвитку УКУ, працювала молодшим науковим співробітником Інституту української мови НАН України. Закінчила Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка.

Оксана ГОРДІЙЧУК

Методистка й авторка матеріалів освітньої онлайн-ініціативи «Є-мова». Учителька української мови і літератури у старших класах ліцею «Індеверсал». Мовна експертка, викладачка руху «Безкоштовні курси української мови» у м. Київ. Має понад 8 років досвіду викладання української мови для учнів старшого шкільного віку та дорослих, розроблення навчальних програм та успішної підготовки до іспитів. З відзнакою закінчила магістерську програму «Теорія та історія української мови, компаративістика» Національного університету «Києво-Могилянська академія».

Яна САБЛЯШ

Філологиня, копірайтерка, викладачка та методистка освітньої онлайн-ініціативи «Є-мова», співавторка програм. Волонтерка всеукраїнського руху «Безкоштовні курси української мови» у м. Київ. Магістр, закінчила Інститут філології КНУ Тараса Шевченка за спеціальністю «Українська мова та література; англійська мова» (перекладачка, науковиця).

Викладачка української мови як іноземної в University of Washington (Сіетл) у рамках програми Fulbright Foreign Language Teaching Assistant 2019-2020.

Мар'яна ДОБОНІ

Кандидатка філологічних наук, викладачка української мови, редакторка, перекладачка. Мовна експертка освітньої онлайн-ініціативи «Є-мова». Авторка курсу «Культура українського мовлення» для інтернів Верховної Ради України. У 2020—2021 навчальному році викладала українську мову в Університеті Пенсильванії, США як стипендіатка Fulbright FLTA Program. Перекладачка «Ночі перед Різдвам» Миколи Гоголя. Редакторка аналітичних матеріалів в енергетичній, економічній, екологічній, антикорупційній, судовій сфері, навчальних матеріалів і художніх текстів.

Наталія ВУЙТИК

Викладачка української мови. Мовна експертка освітньої онлайн-ініціативи «Є-мова». Волонтерка проєкту «Безкоштовні курси української мови». Розробниця курсу української мови для учнів 6 класу на платформі «Всеукраїнська школа онлайн». Випускниця Національного університету «Києво-Могилянська академія», працювала журналісткою (UA:Перший, СТБ, «Українська правда»), літературною редакторкою, музейницею (Національний музей Тараса Шевченка).

УЧИТЕЛІ ліцею та освітньої студії «Едюкейтор» / «Educator» (м. Київ)

Вікторія БОЙЧЕНКО

Учителька фізики в ліцеї «Educator». Випускниця національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського».

Наталія МИШКО

Учителька хімії в ліцеї «Educator». Молодша наукова співробітниця Національного університету харчових технологій, аспірантка ІБОНХ НАН України. Викладає на курсах підготовки до ЗНО та навчається в аспірантурі. Авторка серії вебінарів для підготовки до ЗНО з хімії на платформі «iLearn».

Анастасія ФЕДОРЕНКО

Учителька біології в освітній студії «Educator». Успішно готує учнів до ЗНО з біології. Співпрацювала з такими освітніми проєктами, як «Всеукраїнська школа онлайн» та платформа «iLearn». Наразі проходить інтернатуру за спеціальністю «анестезіологія та інтенсивна терапія».

Ірина АНДРЕЄВА

Учителька алгебри та геометрії в ліцеї «Educator». Закінчила механіко-математичний факультет КНУ імені Тараса Шевченка. Директорка освітньої студії «Educator». Розробниця курсу математики для учнів 5 класу на платформі «Всеукраїнська школа онлайн».

До відома:

*Програму розроблено з урахуванням сучасної державної освітньої політики, Концепції Нової української школи та стратегії реформування освіти в Україні, Національної рамки кваліфікацій, освітніх стандартів, вимог до компетентностей педагогічних працівників відповідно до Порядку підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 21 серпня 2019 р. № 800 (внесено зміни постановою Кабінету Міністрів України від 27 грудня 2019 р. № 1133), а також з урахуванням відповідних норм законів «Про освіту», «Про повну загальну середню освіту», «Про забезпечення функціонування української мови як державної»; запитів замовників освітніх послуг.

**Громадська організація «Український світ» є суб'єктом підвищення кваліфікації відповідно до зазначеного вище Порядку.

***Цей курс було створено за фінансової підтримки Європейського Союзу та Міністерства закордонних справ Фінляндії. Зміст курсу є винятково відповідальністю розробників і не обов'язково відображає погляди Європейського Союзу, Міністерства закордонних справ Фінляндії.